FARMAKOLOGIA · RATOWNICTWO MEDYCZNE

KWAS ACETYLOSALICYLOWY

Acidum acetylsalicylicum · ASA — pierwsza tabletka w ostrym zespole wieńcowym

Rafał Wołoch · ratownictwo medyczne, semestr 4

01 · CHARAKTERYSTYKA

Czym jest kwas acetylosalicylowy

Najtańszy lek, który realnie zmniejsza śmiertelność w zawale serca.

W małych dawkach hamuje płytki krwi, w dużych działa przeciwbólowo, przeciwgorączkowo i przeciwzapalnie.

GRUPA
NLPZ, lek przeciwpłytkowy

SKRÓT
ASA

POSTAĆ W ZRM
Tabletki, doustnie

PREPARATY
Polopiryna, Aspirin, Acard

02 · MECHANIZM DZIAŁANIA

Nieodwracalna blokada COX-1

Krok 1

ASA acetyluje COX-1

Trwale, w płytkach krwi

→

Krok 2

Brak tromboksanu A_2

Spada synteza TXA_2

→

Efekt

Płytki się nie sklejają

Skrzeplina w tętnicy wieńcowej nie narasta

Kluczowe: płytka nie ma jądra i nie wytworzy nowego enzymu — efekt trwa przez całe jej życie, czyli 7–10 dni.

03 · FARMAKOKINETYKA

Krótko we krwi, długo w płytkach

minuty

Wchłanianie z żołądka i jelita — szybciej po rozgryzieniu

15–20 min

Okres półtrwania ASA, rozkład do salicylanu

7–10 dni

Czas działania przeciwpłytkowego

nerki

Wydalanie salicylanów z moczem

Dla ZRM: tabletka rozgryziona i połknięta działa szybciej niż połknięta w całości, a tabletka z powłoką jelitową — najwolniej.

Podejrzenie ostrego zespołu wieńcowego

Podajemy

- STEMI — uniesienie ST w EKG
- NSTE-ACS — typowy ból wieńcowy bez uniesienia ST
- Jak najwcześniej, jeszcze przed szpitalem

Zanim podasz

- EKG 12-odprowadzeniowe w ciągu 10 min
- Wywiad: alergia, astma, krwawienia, leki
- Czy pacjent przyjął już ASA w tym epizodzie?

Inne zastosowania ASA (ból, gorączka) nie są wskazaniem do podania przez ZRM.

05 · DAWKOWANIE

150–300 mg, rozgryźć i połknąć

DAWKA NASYCAJĄCA

150–300 mg

Doustnie, jednorazowo

SPOSÓB

rozgryźć

Tabletka bez powłoki, żuta — szybsze wchłanianie

SZPITAL

75–100 mg

Dawka podtrzymująca raz na dobę

Pacjent nie może połykać

Postać dożylna 75–250 mg — w szpitalu, na zlecenie lekarza

Przyjmuje ASA przewlekle

Ustal, czy wziął dziś dawkę — postępuj wg procedury

06 · PUŁAPKI

Kiedy ASA szkodzi

Udar mózgu

Bez TK nie odróżnisz udaru niedokrwiennego od krwotocznego — nie podawaj przed szpitalem

Rozwarstwienie aorty

Rozdzierający ból promieniujący do pleców, różnica RR na kończynach — ASA nasili krwawienie

Czynne krwawienie

Krwawienie z przewodu pokarmowego, uraz, świeży zabieg operacyjny

Nie każdy ból w klatce piersiowej to zawał — zanim podasz, wyklucz to, czemu ASA zaszkodzi.

07 · DZIAŁANIA NIEPOŻĄDANE

Na co uważać

Po jednej dawce w ZRM

- Skurcz oskrzeli — astma aspirynowa
- Reakcja alergiczna, pokrzywka, obrzęk naczynioruchowy
- Nasilenie trwającego krwawienia
- Dolegliwości żołądkowe, nudności

Przy stosowaniu przewlekłym

- Owrzodzenie i krwawienie z przewodu pokarmowego
- Siniaki, dłuższy czas krwawienia
- Krwawienie śródczaszkowe (rzadko)
- Pogorszenie funkcji nerek

Zatrucie salicylanami: szum w uszach, hiperwentylacja, wymioty, kwasica — zwykle po dużych dawkach.

Zapytaj o alergię, krwawienia i leki

Przeciwwskazania

- Nadwrażliwość na ASA lub NLPZ, astma aspirynowa
- Czynne krwawienie, choroba wrzodowa
- Skaza krwotoczna
- Ciężka niewydolność wątroby lub nerek
- III trymestr ciąży; dzieci — ryzyko zespołu Reye'a

Interakcje

- **Warfaryna, NOAC, heparyny** → większe ryzyko krwawienia
- **Ibuprofen** → osłabia działanie przeciwpłytkowe
- **Glikokortykosteroidy, SSRI** → krwawienie z przewodu pokarmowego
- **Metotreksat** → nasilona toksyczność

09 · KOMPETENCJE RATOWNIKA

Ratownik medyczny podaje ASA samodzielnie — doustnie.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 22 czerwca 2023 r. — załącznik nr 1 (medyczne czynności ratunkowe wykonywane samodzielnie).

Przed
EKG 12-odprowadzeniowe, wywiad, wykluczenie pułapek

Transmisja
STEMI → EKG do ośrodka kardiologii inwazyjnej

Dokumentacja
Godzina i dawka — szpital musi to wiedzieć

PODSUMOWANIE

Pięć rzeczy do zapamiętania

150–300 mg	Dawka nasycająca w OZW, doustnie
Rozgryźć	Tabletka bez powłoki działa najszybciej
7–10 dni	Nieodwracalna blokada COX-1 na całe życie płytki
Udar · aorta	Nie przed TK w udarze, nigdy przy rozwarstwieniu aorty
Astma · krew	Astma aspirynowa i czynne krwawienie wykluczają ASA

Źródła: wytyczne ESC (OZW) · ChPL preparatów ASA · rozporządzenie MZ z 22.06.2023 r.